

AB'NİN YASAMA TASARRUFLARINA KARŞI BİREYLERİ KORUMAYA MATUF MERKEZİ KORUMA MEKANİZMASI CENTRAL PROTECTION MECHANISM FOR INDIVIDUALS DIRECTED TOWARDS SAFEGUARD AGAINST LEGISLATIVE ACTS OF EU

A. Füsün ARSAVA*

Özet: Gerçek ve tüzel kişilerin haklarının üye devletlerin mahkemeleri tarafından dezentral himayesi yerine AB hukuku çerçevesinde merkezi olarak korunması AB'nin gündeminde olan, ancak farklı görüşler nedeniyle çözüm bulunması zor olan bir sorun niteliğine sahiptir.

AB'nin Çalışma Usulleri Hakkındaki Sözleşmenin gerçek ve tüzel kişilere kendilerini doğrudan etkileyen ve icra önlemi gerektirmeyen tüzük karakterli hukuki tasarruflar aleyhine iptal davası açabilme olanağı veren 263.madde, 3.fıkrası AB'nin yasama tasarruflarına karşı bireyleri korumaya matuf merkezi bir koruma mekanizması işlevi görmesi amacı ile düzenlenmiştir.

Makalede AB'nin Çalışma Usulleri Hakkındaki Sözleşmenin 263.madde, 3.fıkrasında kullanılan tüzük karakterli hukuki tasarruflar kavramının yorumu bağlamındaki tartışmalara yer verilmekte ve 263.madde, 3.fıkranın AB'nin yasama tasarruflarına karşı merkezi koruma mekanizması karakterine açıklama getirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Tüzük Karakterli Hukuki Tasarruflar, Plau-
man Formülü, Inuit Tapirrit Kanatami Davası, Avrupa Temel Haklar
Şartı

Abstract: Protection of natural and legal persons rights by centrally within the framework of EU law instead of Member States courts remains on the agenda of EU but it has a problematical nature because of different views on this issue.

In accordance with the Treaty on the Functioning of the European Union Article 263 Paragraph 3; any natural or legal person may, under the conditions laid down in the first and second paragraphs, institute proceedings against an act addressed to that person or which is of direct and individual concern to them, and against a regulatory act which is of direct concern to them and does not en-

tail implementing measures. Article 263 Paragraph 3 aims central protection mechanism for individuals directed towards safeguard against legislative acts of EU.

This article holds discussions on interpretation of the term of dispositions with regulation nature and accounts for the nature of central protection mechanism against legislative acts of EU.

Keywords: Dispositions with Regulation Nature, the Plauman Formula, Case of Inuit Tapiriit Kanatami, Charter of Fundamental Rights of European Union

1 Aralık 2009'da yürürlüğe giren Lizbon sözleşmesi AB hukukunda hakları koruma sisteminde kapsamlı değişiklikler getirmiştir.¹ Tartışma konusu olan en önemli değişiklikler arasında kuşkusuz AT anlaşmasının 230.madde, 4.fikrasından sapan AB'nin çalışma usulleri hakkındaki sözleşmenin gerçek ve tüzel kişilerin iptal davası bağlamında dava açma yetkisini düzenleyen 263.madde, 4.fikrasıdır. Çalışma usulleri hakkındaki sözleşmenin 263.madde, 4.fıkra hükmü her gerçek ve tüzel kişinin 1.fıkra ve 2.fıkroda öngörülen koşullar altında kendilerine yönelik tasarruflar nedeniyle dava açma hakkını düzenlediği nispette, AT anlaşmasının gerçek ve tüzel kişilerin öngörülen koşullar altında kendilerini muhatap alan kararlar nedeniyle iptal davası açabilmesini düzenleyen 230.madde, 4.fikrası ile uyum içindedir. Gerçek ve tüzel kişilerin kendilerini muhatap alan ve bağlayıcı hukuki etki gösteren tasarruflara karşı iptal davası üzerinden korunması yaklaşımının Lizbon Reform Sözleşmesi ile sonuç olarak değiştirilmediği görülmektedir. Benzer bir durum AT anlaşmasının 230.madde, 4.fikrasında düzenlenen davacıyı doğrudan ve bireysel etkileyen başkalarını muhatap alan kararlar bakımından geçerlidir. Bu düzenleme içeriği itibariyle -tasarruf kavramıyla bağlantılı lâfzi farka rağmen- büyük ölçüde gerçek ve tüzel kişilerin kendilerini muhatap almamakla beraber, onları doğrudan ve bireysel etkileyen tasarruflar nedeniyle iptal davası açabilmelerini öngören 263.madde, 4.fıkranın içeriğiyle örtüşmektedir.

¹ Christian Calliess, Die neue Europäische Union nach dem Vertrag von Lissabon – Ein Überblick über die Reformen unter Berücksichtigung ihrer Implikationen für das deutsche Recht, 2010, s.80 vd.; Meinhard Schröder, Neuerungen im Rechtsschutz der Europäischen Union durch den Vertrag von Lissabon, DÖV 2009, s.61 vd.

AT anlaşmasının AB'nin Çalışma Usulleri Hakkındaki Anlaşmasının 263.madde, 3.fıkra hükmüne tekabül eden 230.madde, 4.fıkrası ile yapılan karşılaştırma, AT anlaşmasının 230.madde, 4.fıkrasında öngörülen gerçek ve tüzel kişilerin tüzük görünümlü tasarrufların iptaline ilişkin dava yetkisinin 263.madde, 3.fıkra tarafından üstlenilmediği, bu hükmün AT anlaşması 230.madde, 4.fıkrasına tamamen yabancı yeni bir düzenleme ile ikâme edildiği görülmektedir. AB'nin çalışma usulleri hakkındaki anlaşmanın 263.madde, 3.fıkrasında öngörülen düzenleme, gerçek veya tüzel kişilerin 1. ve 2.fıkroda yer alan koşullar altında bundan böyle, kendilerini doğrudan etkileyen ve icra önlemi gerektirmeyen tüzük karakterli hukuki tasarruflar aleyhine iptal davası açabilmesini öngörmektedir.

Ortaya çıkış tarihçesi itibariyle "hot summer 2002" ve Avrupa Anayasa tasarısının III-365.maddesine istinat eden bu yenilik önemli hukuki tereddütlere ve herşeyden önce tüzük karakterli hukuki tasarruflar kavramı bağlamında yoğun görüş farklılıklarına neden olmuştur. Divanın 3.10.2013 tarihli Inuit Tapiriit Kanatami davası bağlamında verdiği kararla yargı olarak tereddüt konusu kavrama açıklık getirme olanağına sahipken² nezdinde açılan bu dava vesilesi ile gerçek ve tüzel kişilerin bireysel haklarının merkezi olarak korunmasını güçlendirecek adım atmaması eleştiri konusu olmuştur.

AB'nin çalışma usulleri hakkındaki anlaşmanın 263.madde, 3.fıkrasının ortaya çıkış tarihçesi kısmen AB yargısının Unión de Pequeños Agricultores³ davalarında verdiği kararlara, kısmen kanun sözcüsü Jacobs'un bu davalarla ilgili özellikle 21.03.2002 tarihli talebinin izlerini taşıyan hot summer 2002'ye istinat etmektedir. Söz konusu davalarda bir taraftan ilk derece mahkemesi ve kanun sözcüsü Jacobs arasında ortaya çıkan uyuşmazlık, diğer taraftan ilk derece mahkemesi ve Divan arasında ortaya çıkan uyuşmazlık, AT anlaşması 230.mad-

² EuGH, 3.10.2013, Rs.C-583/11 P (Inuit Tapiriit Kanatami u.a/Europäisches Parlament und Rat der EU; Rudolf Streinz, Individualrechtsschutz im Kooperationsverhältnis, EuZW 2014, s.17 vd.)

³ EuG, Rs. T-173/98 [Unión de Pequeños Agricultores/Rat der EU] Slg. 1999, II-3357 vd; EuGH, Rs. C-50/00 P (Unión de Pequeños Agricultores/Rat der EU) Slg. 2002, I-6677 vd. ve Jégo-Quére (EuG, Rs. T-177/01 (Jégo-Quére/Kommission) Slg. 2002, II-2365 vd.; EuGH, Rs. C-263/02 P, (Kommission/ Jégo-Quére) Slg. 2004, I-3425 vd.)

de, 4.fıkrası muvacehesinde gerçek ve tüzel kişilerin AT-AB normatif hukuk tasarruflarına karşı dava açma önkoşulu olarak kabul edilen 1963 tarihli Plaumann formülünde yer alan bireysel etkilenme kriterinin Birlik temel hakkı olarak kabul edilen etkin hukuki himaye hakkı ışığında yeniden yorumlanarak, başarısız mütalâa edilen AB bireysel hak himayesinin telafi edilmesinin mümkün olup olmadığının, diğer bir ifade ile gerçek ve tüzel kişilerin haklarının üye devletlerin mahkemeleri tarafından dezentral hukuki himayesi yerine AB hukuku üzerinden merkezi koruma gerekliliğinin bulunup bulunmadığının tartışılmasına yol açmıştır.⁴ Bu bağlamda Jacobs ve ilk derece mahkemesi eski “dar” Plaumann formülüne istinat eden AT anlaşmasının 230.madde, 4.fıkrasında yer alan bireysel etkilenme kriterini bireysel hakları temin edecek bir yorumla ikâme etme yahut değiştirme girişimi yapmış ise de, bu girişim her iki davaya ilişkin kararın Divan nezdinde temyiz edilmesi ile akamete uğramıştır.⁵ Divan Unión de Pequenós Agricultores kararında AT anlaşmasının 230.madde, 4.fıkrasını Birlik temel haklarına uygun yorumlama olanağını kullanmamış ve bu yönde bir adım atılmasının anlaşmaları değiştirmekle yetkili AB-üyelerine ait olduğunu kabul etmiştir.⁶

Gerçek ve tüzel kişilerin haklarının AB’nin hukuki tasarruflarına karşı merkezi olarak korunması yaklaşımı üye devletlerin kimileri tarafından ve Avrupa için anayasa hazırlayan Anayasa Konvansiyonu tarafından benimsenmiştir. Gerekli yahut uygun kabul edilen AT anlaşmasının 230.madde, 4.fıkra değişikliğinin kapsamı bağlamında bireysel dava açma olanağını bir kısım Konvansiyon üyesinin genel geçerliliğe sahip tüm Birlik hukuk tasarruflarını içerecek şekilde genişletilmesini kabul etmesine karşılık, diğer bir kısım Konvansiyon üyesinin dar bir yaklaşımla yasama karakteri olmayan hukuki tasar-

⁴ Plaumann formülüne göre bir gerçek yahut tüzel kişinin kendini muhatap almayan tasarruftan bireysel olarak etkilendiğinin kabul edilmesi için o kişinin hukuki statüsünün kişinin taşıdığı muayyen özellikler yahut onu diğer kişilerden ayıran koşullar nedeniyle, tasarrufun muhatabı gibi etkilemesi kaydıyla kabul edilmesi mümkündür (bknz.: EuGH, Rs.25/62 (Plaumann/ Kommission), Slg. 1963, 213,238)

⁵ EuGH, Rs. C-50/00 P (Unión de Pequenós Agricultores/Rat der EU) Slg. 2002, I-6677 vd.; EuGH, Rs. C-263/02 P (Kommission/ Jégo-Quérel) Slg. 2004, I-3425 vd.)

⁶ krş.t.: EuGH, Rs. C-50/00 P (Unión de Pequenós Agricultores/Rat der EU), Slg.2002, I 6677, Rn.45

ruflarla sınırlı olarak bu olanağı kabul etmesi madde hükmünün değişikliği konusunda uzlaşmayı mümkün kılmamıştır.⁷ Bu görüş farklılığını sadece 2004 tarihli anayasa tasarısının farklı görüşleri birbirine bağlayarak bireysel etkilenme ile ilgili yorumu düzelttiği izlenimi veren III-365.madde, 4.fıkrası değil (anayasa tasarısı esasen kısa bir süre sonra Fransa ve Hollanda’da yapılan referandumlarda reddedilmiştir), anayasa tasarısının III-365 madde, 4.fıkrasıyla lâfzen tam örtüşen AB’nin Çalışma Usulü Hakkındaki Anlaşmanın tüzük karakterli AB hukuk tasarruflarına karşı merkezi bireysel hukuki koruma sağlayan 263.madde, 3.fıkrası da hükmün uygulanmasını doğrudan etkilenmeye bağlı kılmakla beraber, bireysel etkilenmenin gerekli olmadığını öngördüğü nispette yansıtmaktadır.

AB’nin Çalışma Usulü Hakkındaki Anlaşmanın 263.madde, 3.fıkra düzenlemesi yıllardır tartışılan sorunlara bir açıklık getirmemiştir. Bu sorunların başında tüzük karakterli hukuki tasarruflar gelmektedir. Bu çerçevede birbirinden farklı iki görüşün temsil edildiği görülmektedir. Literatürde çok sayıda yazarın dar yorum yaklaşımından hareket ederek, gerçek yasama tasarruflarının, diğer bir ifadeyle kanun karakteri olan tüm hukuki tasarrufların tüzük karakterli hukuki tasarruflardan ayrılması gerektiğini, 263.madde, 3.fıkroda dile gelen tüzük karakterli hukuki tasarruflarla sadece kanunların altında yer alan hukuk normlarının yahut üçüncül hukuki tasarrufların, diğer bir ifade ile AB’nin Çalışma Usulleri Hakkındaki Anlaşmanın 289.madde muvacehesinde olağan yahut özel yasama prosedürü çerçevesinde ihdas edilmeyen icra önlemlerinin mütalâa edilmesi gerektiğini savunduğu görülmektedir. Diğer bir kısım yazarların ise üye devletlerde doğrudan geçerli oldukları ölçüde yasama prosedürü çerçevesinde 288.madde muvacehesinde ortaya çıkan tüzükler dâhil olmak üzere şekli normatif yasama tasarruflarının da kanun karakterli hukuki tasarruf olarak kabul edilmesi gerektiğini savundukları görülmektedir.⁸

⁷ Wolfram Cremer, Der Rechtsschutz des Einzelnen gegen Sekundärrechtsakte der Union gemäß Art.III-270 Abs.4 Konventsentwurf des Vertrages über eine Verfassung für Europa, EuGRZ 2004, s.577,580 vd.

⁸ Ulrich Everling, Rechtsschutz n der Europäischen Union nach dem Vertrag von Lissabon, EuR Beiheft, 1/2009, s.71,74

Divanın “Inuit Tapiriit Kanatami” davasında uyuşmazlığı karara bağlayan 3.10.2013 tarihli kararı

Yukarıda işaret edilen görüş farklılığı nedeniyle 3 Ekim 2013 tarihli Divan kararı büyük bir heyecanla beklenmiştir. İlk derece mahkemesi 6 Eylül 2011 tarihli kararında, Avrupa Parlamentosunun ve Konseyin ortak karar prosedürü ile ihdas ettiği 16 Eylül 2009 tarihli ve 1007/2009 sayılı fok balığı ürünlerinin ticaretine ilişkin tüzük aleyhine açılan bireysel iptal davasını, literatürde kimi yazarlar tarafından temsil edilen, 263.madde, 3.fıkrasında yer alan tüzük karakterli yasama tasarruflarının AB’nin yasama tasarrufları olarak mütalâa edilemeyeceğini benimseyen dar yorum yaklaşımı muvacehesinde kabul ederek (krş.: EuG, Rs. T-18/10 (Inuit Tapiriit Kanatami u.a./Europäisches Parlament und Rat der EU, Slg. 2011, II-5599, Rn.56) reddetmiştir. Karara göre davacıların bu davada söz konusu tüzüğün yaşama tasarrufu teşkil etmesi nedeniyle AB’nin Çalışma Usulleri Hakkındaki Anlaşmanın 263.madde, 3.fıkrasına istinaden iptal davası açması mümkün değildir. Karara göre bunun dışında davacıların büyük bir kısmının 263.madde, 3.fıkra muvacehesinde doğrudan etkilenme kriterini yerine getirmemeleri, diğer bir kısım davacıların da iptal davası konusu tüzükten Plaumann formülündeki bireysel etkilenme kriterini gerçekleştirmemeleri nedeniyle dava açma yetkisini kullanması mümkün değildir (krş.: EuG, Rs. T-18/10, Rn. 87-93). İlk derece mahkemesinin verdiği bu karar üzerine AB’nin Çalışma Usulleri Hakkındaki Anlaşmanın 256. madde, 1.fıkrasına ve Divan statüsünün 56.maddesine istinaden davacılar Divan nezdinde dört gerekçe ışığında temyiz başvurusu yapmıştır. Yapılan temyiz başvurusunda birinci gerekçe olarak mahkemenin 263.maddenin yorum ve uygulanması bağlamında çok sayıda hukuki hata yaptığı ileri sürülmüştür. İkinci gerekçe olarak, mahkemenin gerekçelendirme yükümlülüğünün yerine getirmediği ileri sürülmüştür. Üçüncü gerekçe olarak, mahkemenin Temel Haklar Şartının 47.maddesini ve AİHK’nun 6. ve 13.maddelerini dikkate almadığı iddia edilmiştir. Dördüncü gerekçe olarak da mahkemenin kanıtları sınırlı sayıya indirgelediği ileri sürülmüştür. Bu gerekçelerle bağlantılı olarak kanun sözcüsü Kokott yaptığı değerlendirmelere istinat eden nihai talebinde yasama tasarruflarının AB’nin Çalışma Usulleri Hakkındaki Anlaşmanın 263.madde, 3.fıkrasında öngörülen tüzük karakterli yasa-

ma tasarruflarının kapsamında mütalâa edilemeyeceğini ve bu nedenle tüm ileri sürülen gerekçelerin mesnetsiz olduğunu ifade ederek, ilk derece mahkemenin görüşünü desteklemiş ve temyiz talebinin reddedilmesini önermiştir.

Divan, kanun sözcüsünün önerisine 3 Ekim 2013 tarihli kararında uymuştur. Divan iki ve üç nolu temyiz gerekçelerinin reddi bağlamında bu iddiaların somut bir yanı olmaması nedeniyle oldukça kısa açıklamalar yapmıştır. Buna karşılık bir ve üç nolu gerekçelerin reddi bağlamında daha kapsamlı açıklamalar karşımıza çıkmaktadır. İlk derece mahkemesinin 263.madde, 3.fıkranın yorum ve uygulanması bağlamında birçok hukuki hata yaptığına ilişkin iddia bağlamında Divan öncelikle tüzük karakterli hukuki tasarruflar kavramını ele almıştır. Divan bu iddiayı reddederken, gerekçe olarak tercihli ve tercihsiz davacılar ayırımına, anayasa tasarısının III-365.madde, 4.fıkrasına ve anayasa konvansiyonunda anayasa tasarısına ilişkin hazırlık çalışmalarına istinat etmiş ve tüzük karakterli hukuk tasarruflarının 263.madde, 3.fıkra muvacehesinde dava konusu olabilecek diğer tasarruf türlerine nazaran daha dar bir etkiye sahip olması gerektiğini vurgulayarak ilk derece mahkemesinin ve kanun sözcüsü Kokott'un görüşüne uygun olarak AB'nin Çalışma Usulleri Hakkındaki Anlaşmanın 263.madde, 3.fıkrasında gerçek ve tüzel kişilerin dava hakkıyla ilgili olarak AT anlaşmasının 230.madde, 4.fıkrasında yapılan değişiklik sonucu ortaya çıkan hükmün, gerçek ve tüzel kişilere yasama tasarrufları dışında kalan genel geçerliliğe sahip tasarruflara karşı daha esnek koşullarla iptal davası açma olanağı vermesi nedeniyle, 263.madde, 3.fıkra da yer alan tüzük karakterli yasama tasarruflarının yasama tasarrufları dışında mütalâa edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

İlk derece mahkemesinin 6 Eylül 2011 tarihli kararında davacıların dava konusu 1007/2009 sayılı tüzükten 263.madde, 3.fıkra muvacehesinde doğrudan ve bireysel etkilenmediklerini dile getiren saptamasının hukuka aykırı olduğu yönünde ileri sürülen iddiayı da Divan Lizbon anlaşmasının AT anlaşmasının 230.madde, 4.fıkrasında düzenlenen iptal davasının kabul şartlarının kapsamında bir değişiklik getirmek gibi bir hedef gütmemesi nedeniyle, şimdiye dek geçerli

uygulama ve değerlendirme kriterlerinde bir değişiklik getirilmediği gerekçesiyle reddetmiştir. Divan, temyiz kararında davacıların üçüncü gerekçe bağlamında gündeme getirdikleri Birlik temel haklarıyla ilgili soruları cevaplandırılmasından imtina etmemiştir. Temyiz başvurusunda, davacılar ilk derece mahkemesinin 6 Eylül 2011 tarihli Inuit kararı bağlamında 263.madde, 3.fıkraya ilişkin yaptığı yorumun Avrupa Temel Haklar Şartının 47.maddesinin ve AİHK'nın 6.maddesinin ve 13.maddesinin ihlâlüne yol açtığını iddia etmiştir. Bu gerekçe de kanun sözcüsünün önerisine uygun olarak uzun tartışmalar ertesinde reddedilmiştir. Divan bu çerçevede 263.madde, 3.fıkra düzenleneni iptal davası yanı sıra, 267.maddede düzenlenen önkarar davasının ve 277.maddesinde düzenlenen hukuka aykırılık definin, bireylerin merkezi hak himayesinin 263.madde, 3.fıkra üzerinden açılan iptal davası ile sağlanamaması durumunda, Birlik hukuku seviyesinde Birlik hukuk tasarruflarının hukuka uygunluğunun denetim veya incelemesi bakımından taşıdığı öneme işaret etmiştir.

Avrupa Temel Haklar Şartının 47.maddesinin anlaşmalarda öngörülen hakları koruma sistemini ve özellikle Birlik mahkemeleri nezdinde açılan davalarla ilgili kuralları değiştirme amacının bulunmadığı gözardı edilmemelidir. AB'nin çalışma usulleri hakkındaki anlaşmanın 263.madde, 3.fıkrasında öngörülen dava açma koşullarının Divanın görüşüne göre üye devletler tarafından temel haklara etkin yargısal teminat sağlanması mükellefiyeti ışığında yorumlanması gerekmektedir. Bu yorum yaklaşımı anlaşmada öngörülen dava açma koşullarının devam ettiğini ortaya koymaktadır. Divan ulusal mahkemelerin AB'nin hakları koruma sistemi çerçevesinde sahip olduğu önemli role ve üye devletlerin AB anlaşmasının 19.madde, 1.fıkrası muvacehesinde etkin hukuki teminat sağlamaya matuf gerekli hukuki önlemler alma mükellefiyetine istinaden, Birlik yasama tasarrufundan etkilenen her gerçek yahut tüzel kişinin doğrudan hiçbir sınıra tabi olmadan Birlik yasama tasarruflarına karşı iptal davası açma olanağının bulunmadığı sonucuna varmıştır⁹.

⁹ EuGH, 3.10.2013, Rs. C-583/11 P (Inuit Tapiriit Kanatami u.a./Europäisches Parlament und Rat der EU, Rn.105)

Sonuç

Divan 3 Ekim 2013 tarihli kararıyla yüksek mahkeme olarak, 263. madde, 3.fıkra da yer alan tüzük karakterli yasama tasarrufları kavramını bağlayıcı şekilde münhasıran yorumlama yetkisini kullanmış ve 06.09.2011 tarihli ilk derece mahkemesinin Inuit kararını, kanun sözcüsü Kokott'un nihai talebini ve literatürdeki ağırlıklı görüşü esas alarak tüzük karakterli yasama tasarrufları kavramının AB'nin yasama tasarruflarını kapsamadığını tespit etmiştir. Bu şekilde Divan AB'nin hakları koruma sisteminde tartışmalara neden olan bireysel hak himayesinin önemli bir detay sorununu çözmüştür. Tüzük karakterli yasama tasarrufları kavramının AB'nin yasama tasarruflarına ilişkin olmadığı görüşünü benimseyen Divan kararında 263.madde, 3.fıkra da öngörülen dava açma koşullarının, 263.madde, 3.fıkra da düzenlenen tüzük karakterli yasama tasarrufları bakımından doğacak sonuçlarını dikkate almadan, temel haklara üye devletler tarafından etkin yargısal teminat sağlanması prensibinin öngörüldüğü Avrupa Temel Haklar Şartının 47.maddesi muvacehesinde yorumlanmasını öngörmüştür. Divana göre Avrupa Temel Haklar Şartının 47.maddesinde yer alan etkin yargısal teminat hakkı, bu hakkın gerçek ve tüzel kişiler için geniş yorumlanmasını ve bu şekilde gerek AB'nin tüzük karakterli yasama tasarruflarının, gerekse diğer yasama tasarruflarının bu teminatın kapsamına girmesini gerektirmektedir; icra önlemi gerektirmeyen Birlik yasama tasarruflarının 47.maddede öngörülen etkin yargısal teminatın dışında bırakılması, 47.maddenin amacına uygun düşmemektedir. Divanın bu davada vermiş olduğu karar, onun AB Anayasa Mahkemesi pozisyonunu güçlendirmiştir. 263.madde, 3.fıkra ya ilişkin yorumuyla Divan, sadece kendisinin kanun karakterli AB yasama tasarruflarını iptal edebileceğini, ilk derece mahkemesinin ise hukuka aykırılık defi bağlamında yetki kullanabileceğini ilan etmiştir¹⁰ Divan bu kararı ile güçlü gerekçeler getirmeden AB hakları himaye sistemi çerçevesinde bireysel hakları merkezi olarak koruma fırsatını kaçırmıştır.

¹⁰ 1007/2009 sayılı fok balığı ürünlerine ilişkin ticaret konusundaki icra tüzüğü Inuit II kararının konusunu oluşturmuştur; 737/2010 sayılı tüzük için bkzn.: ABl.EU 2010 L 216/1 vd.

Kaynakça

- Christian Calliess, Die neue Europäische Union nach dem Vertrag von Lissabon – Ein Überblick über die Reformen unter Berücksichtigung ihrer Implikationen für das deutsche Recht, 2010
- Meinhard Schröder Neuerungen im Rechtsschutz der Europäischen Union durch den Vertrag von Lissabon, DÖV 2009
- Rudolf Streinz Individualrechtsschutz im Kooperationsverhältnis, EuZW 2014
- Ulrich Everling Rechtsschutz in der Europäischen Union nach dem Vertrag von Lissabon, EuR Beiheft, 1/2009
- Wolfram Cremer Der Rechtsschutz des Einzelnen gegen Sekundärrechtsakte der Union gemäß Art.III-270 Abs.4 Konventsentwurf des Vertrages über eine Verfassung für Europa, EuGRZ 2004